

Voorlopig protocol van de sociale partners: Opstart voortgezet onderwijs

Opgesteld door CNV Onderwijs, AOb, FvOv en VO-raad.

Heropening van het voortgezet onderwijs

In onderstaand document zijn acht uitgangspunten geformuleerd voor het (gefaseerd) heropenen van de scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland vanaf 2 juni 2020. Dit protocol treedt in werking op het moment dat het kabinet besluit dat de scholen opengaan.

Als het kabinet op uiterlijk 20 mei besluit dat het - met inachtneming van specifieke maatregelen - veilig kan, zorgen de scholen ervoor dat het – met inachtneming van deze specifieke maatregelen - veilig is. Scholen nemen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om leerlingen – ook in deze bijzondere omstandigheden – zo goed mogelijk onderwijs te geven en leerachterstanden te voorkomen. Vanzelfsprekend moet daarbij de veiligheid en gezondheid van leerlingen, onderwijspersoneel, ondersteunend personeel en ouders in het onderwijs gewaarborgd zijn.

Daartoe is een protocol voor het voortgezet onderwijs ontwikkeld. Dit is gebaseerd op richtlijnen van het RIVM en het kabinet. Het protocol is geschreven op een situatie dat het afstandscriterium van 1,5 meter **voor iedereen** van toepassing is. In de praktijk betekent dit dat in veel gevallen ongeveer een kwart tot een derde van de leerlingen tegelijkertijd in de school aanwezig kan zijn. Alle leerlingen gaan (gespreid dus) naar school. Daarnaast moet er tussen leerlingen, tussen leerlingen en personeelsleden, en tussen personeelsleden onderling altijd 1,5 meter afstand bewaard worden. Ook om de druk op de publieke ruimte te beperken is het belangrijk dat niet alle leerlingen tegelijkertijd naar school gaan.

Naar aanleiding van nieuwe inzichten dan wel nieuwe richtlijnen vanuit het kabinet en/of het RIVM kan dit protocol herzien worden.

De oranje gearceerde voorschriften dienen toegepast te worden i.v.m. veiligheids- en hygiënemaatregelen. De niet-gearceerde aanbevelingen zijn praktische adviezen voor de uitvoering van dit protocol. Op de websites van de VO-raad, AOb, CNV Onderwijs en FvOv zijn Q&A's te vinden die ingaan op verschillende vragen omtrent de toepassing van dit protocol.

Uitgangspunten van sociale partners voor het voortgezet onderwijs

Indien het kabinet aangeeft dat het openen van scholen veilig kan, mede gebaseerd op onderzoek en richtlijnen van het RIVM, zorgen scholen dat het veilig is.

1. Richtlijnen van het RIVM en het daarop gebaseerde, door de sociale partners opgestelde, protocol zijn voor **iedereen leidend**.
2. Schoolbesturen voldoen aan hun arbowetverplichtingen als zij hun werknemers voorlichten over de maatregelen die zij tegen de besmettingsrisico's hebben getroffen en hen instrueren over de wijze waarop zij de RIVM-richtlijnen moeten naleven. Besturen dienen toe te zien op het naleven van de instructies. Werkgevers voeren hierover overleg met de PMR.
3. Alle middelbare scholen gaan op **dinsdag 2 juni** weer open voor leerlingen.
4. Onderwijs is een van de vitale sectoren in onze samenleving. **Onderwijspersoneel dat gezond is, is in principe beschikbaar voor het verzorgen van het onderwijs op de school.** Een personeelslid dat niet tot de risicogroep behoort (en dus in principe op locatie werkt) maar zich wel ernstig zorgen maakt, gaat hierover in gesprek met zijn werkgever. In dat gesprek wordt beoordeeld of en hoe tot afspraken gekomen kan worden over de precieze invulling van de werkzaamheden. Medische informatie van de werknemer hoeft niet gedeeld te worden met de werkgever of collega's. De bedrijfsarts kan hierbij worden betrokken. Verder geldt:
  - a. Onderwijspersoneel dat behoort tot [medische risicogroepen](#) krijgen het advies om niet deel te nemen aan het onderwijsproces op locatie (dit is de keuze van de medewerker in overleg met de werkgever). Over de invulling van het werken op afstand voert de werknemer overleg met de werkgever.
  - b. Onderwijspersoneel met gezinsleden/huisgenoten die behoren tot [medische risicogroepen](#) krijgen het advies om niet deel te nemen aan het onderwijsproces op locatie (dit is de keuze van de medewerker in overleg met de werkgever). Over de invulling van het werken op afstand voert de werknemer overleg met de werkgever.
5. **De scholen gaan open voor alle leerlingen.** Alle leerlingen moeten de gelegenheid krijgen om weer zoveel mogelijk onderwijs op hun school te volgen. De school geeft – met dit protocol als richtsnoer – zelf invulling aan de organisatorische/logistieke invulling hiervan. Zo kan recht worden gedaan aan de verschillen tussen leerlingen, gebouwen en de beschikbaarheid en de mogelijkheden van het onderwijspersoneel.
6. Scholen **bepalen zelf de inhoud van het onderwijs** dat zij gaan aanbieden, waarbij geadviseerd wordt om het voortgezet onderwijs te beperken tot **de kern van alle vakken**. Ook wordt – met name vanuit de optiek van het praktijkonderwijs en het beroepsgerichte vmbo – geadviseerd om daar waar mogelijk en verantwoord in te zetten op vakken met een **praktische component** die niet goed via onderwijs op afstand verzorgd kunnen worden. Ook keuzes van scholen om bijvoorbeeld gericht te kiezen voor mentoruren e.d. zijn aan de school. Scholen besluiten daarnaast zelf – in overleg met de

medezeggenschap - of en op welke wijze - naast onderwijs op school - onderwijs op afstand wordt geboden. Hierbij wordt rekening gehouden met de belastbaarheid en normjaartaak van medewerkers.

7. Schoolbesturen gaan over de nadere praktische en onderwijsinhoudelijke invulling op school in **overleg met hun medezeggenschapsraad** en maken hierover afspraken. Bij de uitvoering van dit protocol wordt de medezeggenschapsraad betrokken op basis van de WMS, waarbij de termijnen voor overleg in redelijkheid worden ingevuld, zodanig dat snel besluiten kunnen worden genomen.
8. Zo'n 12% van de leerlingen in de leeftijd van 12-18 jaar maakt gebruik van het OV om op school te komen. Daarbij zijn er wel grote lokale en regionale verschillen en verschillen in de mate van gebruik van het OV tussen schoolsoorten in het voortgezet onderwijs. Het doel is dat leerlingen het OV vermijden. Tot een afstand van 8 kilometer van school gaan leerlingen met de fiets of worden ze gebracht en gehaald door een ouder/verzorger. De organisatie van het vervoer voor leerlingen die **verder** dan 8 kilometer van school wonen én geen gebruik kunnen maken van de fiets of het halen en brengen door een ouder/verzorger wordt nader uitgewerkt. Voor het leerlingenvervoer o.a. in het speciaal onderwijs blijft de gemeente verantwoordelijk zoals deze dat nu ook is.

Deze uitgangspunten gelden zolang binnen deze kaders onderwijs gegeven dient te worden. In de zomervakantie wordt de werking van dit protocol geëvalueerd.

Het protocol opstart voortgezet onderwijs

1. Hygiëne en veiligheid bij opstart	
Algemeen	
De RIVM-richtlijnen zijn leidend. Dat betekent:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Volwassenen en leerlingen houden anderhalve meter afstand van elkaar. Dit geldt ook voor volwassenen onderling en voor leerlingen onderling. ○ We wassen onze handen meerdere keren per dag goed ten minste 20 seconden. Wanneer i.i.g.: bij binnenkomst lokaal, voor de pauze, na de pauze en na toiletbezoek. ○ We schudden geen handen. ○ We hoesten en niezen in onze elleboog. ○ We zitten niet aan ons gezicht.
Een personeelslid/leerling met de volgende (luchtweg)klachten blijft thuis bij:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Neusverkoudheid. ○ Hoesten. ○ Moeilijk ademen/benauwdheid.
Een personeelslid/leerling met koorts boven 38 °C blijft thuis.	
Een personeelslid moet tenminste 7 dagen thuisblijven en uitzieken, en mag pas weer naar school als hij/zij na deze 7 dagen ook 24 uur geen klachten meer heeft.	
Als iemand in het huishouden van het personeelslid koorts boven 38°C en/of benauwdheidsklachten heeft, blijft het personeelslid ook thuis.	
Als iedereen binnen het huishouden 24 uur geen klachten heeft, mag het personeelslid/leerling weer naar school.	
Als iemand in het huishouden van het personeelslid getest is voor COVID-19 en een positieve uitslag heeft, moet het personeelslid wachten tot die persoon 24 uur klachtenvrij is en dan 14 extra dagen thuisblijven.	
Personeelsleden met klachten nemen contact op met de arbo-arts.	
De RIVM-richtlijnen schrijven ook hygiënemaatregelen voor. Dit betekent dat de school, afhankelijk van de lokale context, een keuze maakt tussen het gebruik van water/zeep en/of desinfecterende handgel bij de ingangen en in de klaslokalen. Daarnaast dienen er papieren handdoekjes beschikbaar te zijn.	

Deze richtlijnen vragen:
<ul style="list-style-type: none">
○ Heldere communicatie over veiligheids- en hygiënemaatregelen richting personeel, ouders en leerlingen:<ul style="list-style-type: none">
• Er worden infographics beschikbaar gesteld die in scholen opgehangen dienen te worden.
• De helpdesk van de VO-raad is beschikbaar voor vragen over de inhoud van het protocol.
• Op de website van de Inspectie van het Onderwijs is meer informatie beschikbaar over de rol van de Inspectie van het Onderwijs ten aanzien van dit protocol.

- Duidelijkheid over hoe om te gaan met de anderhalve meter afstand binnen de school. Hiervoor kunnen door de school gedragsregels gemaakt worden die gelden binnen de school zodat de veiligheid van leerlingen en docenten zoveel mogelijk kan worden gewaarborgd. Bestaande huisregels van de school kunnen worden aangevuld met richtlijnen die door het RIVM zijn opgesteld.
- Het dagelijks intensief schoonmaken van de school. De nadruk ligt daarbij op contactpunten en de toiletbediening.
- Enkel de reguliere onderwijsactiviteiten onder begeleiding van onderwijspersoneel en onderwijsondersteunend personeel vinden doorgang, en alle andere activiteiten die onder de verantwoordelijkheid van de school vallen, komen te vervallen (bv excursies, studiereizen).
- Het opstellen van een draaiboek met concrete uitwerkingen en afspraken op de school.

2. Groepsgrootte

De maximale groepsgrootte wordt bepaald door de fysieke vormgeving van de onderwijshuisvesting. Daarmee is er geen algemene norm voor de maximale groepsgrootte.

Leerlingen gaan slechts een beperkt aantal dagen naar school.

Om het aantal bewegingen zoveel mogelijk te beperken wordt er **waar mogelijk** gebruik gemaakt van vaste samenstellingen. Ook daar waar momenteel niet met vaste samenstellingen van leerlingen wordt gewerkt.

Zowel in de lessen als in de pauzes worden deze vaste samenstellingen gehanteerd.

3. In de leslokalen

De werkplekken staan op minimaal 1,5 meter afstand van elkaar.

Om optimaal gebruik te maken van de beschikbare ruimte verdient het aanbeveling om werkplekken dicht bij de muur te plaatsen.

In elk lokaal liggen bij de ingang papieren zakdoeken, desinfecterende gel en oppervlaktespays (bestaande uit water en zeep/allesreiniger (geen desinfectiemiddel)).

Bij binnenkomst in het lokaal wassen leerlingen en docenten hun handen met de desinfecterende gel of spray. Dit vereist heldere instructies.

Leerlingen en docenten nemen na binnenkomst hun eigen tafels af met oppervlaktespays (bestaande uit water en zeep/allesreiniger (geen desinfectiemiddel)), en herhalen dit bij het verlaten van het lokaal. Dit geldt ook voor werkplekken en gereedschappen in praktijklokalen. Leermiddelen dienen bij gebruik door meerdere leerlingen of leerkrachten met regelmaat schoon gemaakt te worden met water en zeep. Dit vereist heldere instructies.

In ieder lokaal zijn prullenbakken aanwezig. Deze worden nadat er een wisseling van leerlingen heeft plaatsgevonden geleegd. Dit gebeurt minimaal één keer per dag.

Indien mogelijk: Lucht de lokalen tussen de lessen door, door de ramen open te zetten.

Zorg ervoor dat er zo weinig mogelijk spullen uitgedeeld hoeven te worden.

Zorg ervoor dat personeel zo weinig mogelijk rondloopt tijdens een les.

4. Op de gang en in de pauze
Looppaden aanbrengen binnen de school, en waar mogelijk binnen ruimtes om 1,5 meter afstand zoveel mogelijk te kunnen reguleren binnen het schoolgebouw.
Vaste looproutes aangeven in het gebouw. Indien mogelijk door een ingang naar binnen, en door een andere uitgang naar buiten.
Scholen organiseren toezicht en begeleiding op de gang, tijdens de pauzes en de lunchmomenten. Hierbij wordt rekening gehouden met wet- en regelgeving omtrent arbeidstijden.
Leerlingen blijven zoveel mogelijk in hetzelfde lokaal gedurende verschillende lessen, de docenten wisselen. Sommige vakken vereisen een praktijklokaal waarbij de leerlingen zullen wisselen, dit kan leiden tot meer leerlingenstromen in de gangen en extra schoonmaken en handen wassen.
Kluisjes worden niet gebruikt, de leerlingen nemen hun jas en tas mee naar het lokaal.
Personeelskamer inrichten zodat 1,5 meter afstand gewaarborgd blijft, en docenten kunnen pauzeren en lunchen.
De kantine blijft gesloten.
Leerlingen lunchen in hun klaslokaal.
Tijdelijk verbod voor leerlingen om tijdens pauzes van het schoolterrein af te gaan (bijvoorbeeld i.v.m. ongewenst winkelbezoek). Roken is en blijft niet toegestaan op het schoolplein.
Gespreide pauzes kunnen bijdragen aan het verminderen van de piekdruk op de gang voor bijvoorbeeld toiletbezoek.

5. Bij aankomst en vertrek
Om de spreiding van leerlingen mogelijk te maken en de drukte op het schoolplein te verminderen is het goed om verschillende begin- en eindtijden van lessen voor leerlingen te organiseren. Daarmee wordt ook de druk op de publieke ruimte verlicht.
Leerlingen gaan bij aankomst op school direct naar binnen en wachten niet op het schoolplein.
Bij de ingang van iedere school staat de 1,5 meter regel op een bord/poster.
Er staan een of meerdere personeelsleden (of leerlingen bovenbouw) bij de ingang om de leerlingenstroom te begeleiden en toe te zien dat de 1,5 meter afstand in acht wordt genomen.
Alle deuren zoveel mogelijk open zetten zodat deze niet door leerlingen en personeelsleden geopend hoeven te worden.
Vaste looproutes aanbrengen naar fietsenkelders/stallingen. Mogelijk vakken aangeven waarin fietsers plaatsnemen zodat ze gefaseerd en op afstand van elkaar hun fiets kunnen stallen en weer ophalen.

6. Vervoer
Leerlingen <i>binnen</i> een straal van 8 kilometer van de school wordt uitdrukkelijk verzocht om geen gebruik te maken van het OV en zoveel mogelijk op de fiets te komen dan wel zich te laten brengen en halen door een ouder/verzorger. Ouders/verzorgers mogen de school in principe niet betreden.
Leerlingen <i>buiten</i> een straal van 8 kilometer van de school worden tevens opgeroepen om zoveel mogelijk van de fiets of het halen/brengen door een ouder/verzorger gebruik te maken. De organisatie van het vervoer voor leerlingen die verder dan 8 kilometer van school wonen én geen gebruik kunnen maken van

de fiets of het halen en brengen door een ouder/verzorger wordt nader uitgewerkt. Scholen inventariseren vooruitlopend op deze uitwerking al voor welke leerlingen dit van toepassing is en op welke dagen zij naar school gaan.
Daar waar het voor leerlingen <i>binnen</i> een straal van 8 kilometer niet mogelijk is om zonder gebruik te maken van het OV op school te komen, is een maatwerk aanpak noodzakelijk. Hierbij is, als uiterste consequentie, het gebruik van OV – buiten de spits – niet uitgesloten.
Van onderwijspersoneel wordt gevraagd om het OV – als dit mogelijk is – te mijden.
De gemeente organiseert voor leerlingen o.a. in het speciaal onderwijs het leerlingenvervoer. Voor het voortgezet speciaal onderwijs wordt een apart protocol ontwikkeld.

7. Personeel in de school

Vergaderingen en overleggen vinden zoveel mogelijk digitaal plaats.

8. Klachten en ziekte

Conform richtlijn RIVM: Wanneer een leerling gedurende de dag klachten ontwikkelt (koorts, neusverkoudheid, hoesten en/of moeilijk ademen/benauwdheid) gaat de leerling naar huis. Ouders/verzorgers worden hierover geïnformeerd. Ook eventuele broers of zussen worden bij koorts en/of benauwdheidsklachten hierover geïnformeerd en naar huis gestuurd.
Gebruik geen temperatuurmeting als indicator. Zonder uitzondering moet een leerling of personeelslid met klachten naar huis. Een temperatuurmeting bij twijfel kan juist onduidelijkheid geven.
Conform richtlijn RIVM: Wanneer een personeelslid gedurende de dag klachten ontwikkelt (koorts, neusverkoudheid, hoesten en/of moeilijk ademen/benauwdheid) gaat het personeelslid naar huis.
Leerlingen die behoren tot een risicogroep kunnen worden vrijgesteld van fysiek onderwijs. Dit is de beslissing van ouder(s)/verzorger(s) in overleg met de school.
Leerlingen van wie gezinsleden tot de risicogroep behoren kunnen worden vrijgesteld van fysiek onderwijs. Dit is de beslissing van ouder(s)/verzorger(s) in overleg met de school.
Bij een ongewoon aantal leerlingen met klachten neemt de school contact op met de GGD.
Testen voor medewerkers in het onderwijs zijn laagdrempelig beschikbaar. Een medewerker met ten minste 24 uur symptomen van hoesten en/of neusverkouden en/of koorts kan getest worden. De regie voor het testen ligt bij de GGD Gemeentelijke Gezondheidsdienst in de regio (zie https://ggdghor.nl/thema/testen-covid-19). De medewerker neemt contact op met de bedrijfsarts die de aanmelding voor de test regelt bij de GGD.
Leerlingen met klachten worden zo mogelijk getest door de GGD met toestemming van ouder(s)/verzorger(s), conform het landelijk testbeleid.

9. Onderwijsprogramma en afstandsonderwijs

Leerlingen zijn, gezien de richtlijnen van het RIVM, niet alle dagen op school. De school beziet, in overleg met de medezeggenschap, of en op welke wijze er ook op dagen dat leerlingen niet op school zijn invulling wordt gegeven aan hun lesprogramma.
De mogelijkheden om via streaming fysieke lessen op afstand te volgen worden onderzocht.

Er is geen fysiek contact tussen onderwijspersoneel en ouder(s)/verzorger(s) (conform RIVM-richtlijn). Oudergesprekken vinden digitaal plaats. Ouder(s)/verzorger(s) zijn niet aanwezig in het schoolgebouw en op het plein.

10. Onderwijs – zorg

Zorgverlening in de school door bijvoorbeeld ambulante jeugdhulp kan weer worden opgestart.

11. Stages

Stages van leerlingen kunnen enkel doorgang vinden als:

- De richtlijnen van het RIVM en van de sector waarin de stagiair werkzaam is, worden nageleefd door de stageorganisatie.
- De stageorganisatie in kwestie momenteel werkt en
- De stagiair zonder gebruik te maken van het openbaar vervoer op locatie kan komen.

12. Praktische vakken

Specifieke aandacht voor praktische vakken met meer contact (gymnastiek, handvaardigheid, techniek etc.). Hierbij is ook extra aandacht voor schoonmaak noodzakelijk.

Praktische activiteiten zoveel mogelijk aanpassen, waarbij 1,5 meter afstand tussen docent en leerling en tussen leerlingen onderling blijft gewaarborgd. Indien dit niet kan, worden bepaalde onderdelen waar mogelijk op een andere manier georganiseerd en/of online aangeboden.

13. Praktijkonderwijs en beroepsgerichte vakken

Voor het praktijkonderwijs en beroepsgerichte vakken worden theorie- en praktijkvakken gegeven. Voor de uitvoering van de theorievakken en lessen gelden dezelfde voorzorgsmaatregelen zoals deze worden voorgesteld binnen de richtlijnen voor veiligheid en hygiëne van het RIVM, en als zodanig opgesteld in dit protocol.

Voor de praktijklessen zullen per school op maat afspraken worden gemaakt. Een aantal vakken kan niet gegeven worden op het moment dat er 1,5 meter afstand tussen leerlingen onderling, en tussen leerling en volwassene geldt.

De afspraken m.b.t. leerlingenvervoer zijn ook van toepassing op het praktijkonderwijs.

De Stichting Platforms VMBO en de Sectorraad Praktijkonderwijs ontwikkelen handreikingen met meer informatie over respectievelijk het beroepsgerichte vmbo en het praktijkonderwijs.

14. ISK

Voordat leerlingen naar school komen, moet goed gecommuniceerd worden over de nieuwe afspraken en regels op school, zowel naar leerlingen als naar ouders/verzorgers. Waar mogelijk ook in de moedertaal. Denk hierbij aan inzet van Google Translate.

Bespreek bij aanvang van de eerste les of alle leerlingen de nieuwe regels goed begrijpen en of er nog onduidelijkheden zijn. De ISK-leerlingen hebben de laatste weken geen hele dagen Nederlands om zich heen gehoord. Nu de leerlingen weer naar school mogen komen, is het belangrijk te starten met wat het meest urgent is in het taalverwervingsproces. Zodat de leerlingen thuis verder/beter aan de slag kunnen.

Praktijkvakken zullen vaak moeilijk in te richten zijn i.v.m. de 1,5 meter afstandsregel. Denk er eerder aan om de lesmaterialen mee te geven zodat de leerlingen thuis iets kunnen knutselen/ bakken/ koken. Het resultaat kan gefotografeerd/gefilmd worden.

Voor meer informatie kunt u terecht op de [LOWAN-website](#).

15. Voortgezet speciaal onderwijs

Voor het VSO wordt door de PO-Raad een protocol ontwikkeld dat is afgestemd op dit protocol. Dit wordt zo spoedig mogelijk gepubliceerd.